

BİLANÇO

TÜRMOB AYLIK YAYIN ORGANI • SAYI : 102 • NİSAN 2 0 0 5 3.50 YTL (3.500.000.-TL)

- Vergiler sosyal güvenliğe
- Büyüme hızı yüzde 9,9
- Kredi hacmi genişledi
- İzin sistemi kalktı yatırımlar arttı

Ekonomik Rapor

Sahibi

Mehmet TİMUR

Genel Yayın Yönetmeni

Nail SANLI

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Ali Ekber DOĞANOĞLU

Yayın Kurulu

Nail SANLI

Ali E. DOĞANOĞLU

Ahmet FETTAHOĞLU

Yıldız ÖZTÜRK

TÜRMOB

Basın Yayın Dağıtım İşletmesi
tarafından yayınlanmaktadır

Yayın Türü : Yaygın süreli

Adres

Gençlik Caddesi No:107
06570 Anıttepe - ANKARA
Tel: (0.312) 232 50 60 (10 Hat)
Fax: (0.312) 232 50 73
http: www.turmob.org.tr
e-mail:alid@turmob.org.tr

Baskı

Fersa Matbaası
(0.312) 278 43 56

Dergide yayınlanan yazıların yayın hakkı
Bilanço Dergisi'ne aittir.
Kaynak gösterilmeden bir bölümü veya
tamamı alıntı yapılamaz

Dolaylı vergiler

Kamu finansmanında yaşanan sorunlar ve sıkıntılar vergi sistemimize de büyük oranda olumsuzluk olarak yansıyor. Kamu giderlerini karşılamak için gösterilen yoğun çaba kısa vadeli ve çabuk sonuç alınmasını gerektiren politika üretimini zorunlu kılıyor. Bu zorunluluk vergi sistemimizin yapısını büyük oranda bozdu.

Vergi gelirlerini kısa vadede artırmak ve faiz dışı fazla hedefine ulaşabilmek için dolaylı vergiler en önemli araç oldu. Kısa vadede sonuç elde edilebilmesinden dolayı son yıllarda ülkemizde dolaylı vergilerin payı hızlı bir artış trendi göstermiştir. 1980'li yıllarda ülkemizde dolaylı vergilerin payı toplam vergi gelirleri içinde yüzde 37 iken bu oran 1990 yılında yüzde 48'e ve 2000 yılında yüzde 60'a yükseldi.

Son yaşanan ekonomik krizin yaratmış olduğu olumsuz etki ve son yılların modası olan faiz dışı fazla hedefini yakalama anlayışı dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içerisindeki payını yüzde 73'e çıkardı.

Bir ülkede vergi yükünün adaletli dağılımının en önemli göstergelerinden biri dolaylı-dolaysız vergilerin oranlarının karşılaştırılmasıdır. Dolaylı vergiler tersine artan oranlı bir yapıya sahip olduğu için alt gelir gruplarına daha büyük olumsuzlukla yansımaktadır. Dolaylı vergilerin yükü daha çok düşük ve sabit gelirli kişiler üzerinde kalmaktadır.

Türk vergi sistemi, beyana dayanan bir vergi olmaktan çıkmıştır. Beyana dayalı bir vergi olan Gelir Vergisi'nde kaynaktan kesilen bir vergiye dönüşmüştür.

Dergimizin bu sayısında da ilgi ile okuyacağınızı umduğumuz haber ve araştırmalara yer verdik. Gelecek sayımızda buluşmak dileğiyle...

Nail SANLI
Genel Sekreter

Vergiler sosyal güvenliğe

Bütçenin en büyük üçüncü gider kalemini oluşturan Sosyal güvenlik kurumlarına yapılan transferler 2004 yılında 19 katrilyon lira olarak gerçekleşti. Böylece toplanan her yüz liralık verginin 21 lirası sosyal güvenlik kurumlarına aktarıldı.

Bütçenin harcamalar kaleminde yer alan faiz harcamaları, personel giderleri ve cari transferler bütçenin en büyük kalemlerini oluşturuyor. 2004 yılında gerçekleşen bütçe giderlerinde sosyal güvenlik kurumlarına yapılan transferler 19 katrilyon 333 trilyon lira olarak gerçekleşti.

2004 yılında Emekli Sandığı'na 7 katrilyon 800 trilyon lira, Sosyal Sigortalar Kurumu'na 5 katrilyon 757 trilyon lira ve Bağ-Kur'a 5 katrilyon 333 trilyon lira transfer edildi.

Ayrıca bütçeden işsizlik sigortası Fonu'na da 440 trilyon lira aktarıldı. 2004 yılında gerçekleşti

rilen 90 katrilyon liralık vergi gelirinin 19 katrilyon lirası sosyal güvenlik kurumlarına gitti. Böylece toplanan her 100 liralık verginin 21 lirasını sosyal güvenlik kurumlarının açıkları götürmüştü.

2005 yılı için 106 milyar YTL vergi geliri öngörüldü. Sosyal güvenlik kurumlarına ise 21 milyar 998 milyon YTL transfer edilecek. Yine toplanan her yüz liralık verginin 21 lirası sosyal güvenlik kurumlarına aktarılacak.

Sosyal Güvenlik Kurumlarına Bütçeden Yapılan Transferler

(Milyon YTL)

	2004 (gerçekleşme)	2005 (hedef)
Emekli Sandığı	7.800	8.889
SSK	5.336	5.993
Bağ-Kur	5.757	6.592
İşsizlik Sigorta Fonu	440	524

SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARINA YAPILAN BÜTÇE TRANSFERLERİ			
(Trilyon TL)			
	2002	2003	2004
EMEKLİ SANDIĞI(BRÜT)	4.676	6.145	7.800
(FATURALI ÖDEMELER)	1.803	2.669	3.291
EMEKLİ SANDIĞI(Net Açığı)	1.648	3.533	4.564
SSK	3.180	4.589	5.757
BAĞ-KUR	2.943	4.094	5.273

Kaynak : Kamu Hesapları Aylık Bülteni

SSK

Sosyal Sigortalar Kurumu, 2004 yılında 19 milyar 418 milyon YTL gelir elde etti. Buna karşın giderleri 25 milyar 175 milyon YTL oldu. 2004 yılında SSK'ya bütçeden 5 milyar 757 milyon YTL transfer yapıldı.

Aynı yılda SSK'nın prim gelirleri 17 milyar 397 milyon YTL olurken, emekli aylığı ödemeleri 18 milyar 198 milyon YTL olarak gerçekleşti. Bunun yanı sıra 2,6 milyar YTL ilaç harcaması olmak üzere toplam 6,4 milyar YTL sağlık harcaması yapıldı.

Sosyal Sigortalar Kurumu şemsiyesinden yararlanan nüfus ise 38 milyon civarında bulunuyor.

Bağ-Kur

2004 yılında Bağ-Kur'a bütçeden 725 milyon YTL'si SSK'ya müşterek emeklilik borcu ödemesi olmak üzere toplam 5 milyar 336 milyon YTL aktarıldı. Bağ-Kur'un 3.9 milyar YTL'lık gelirine karşılık 9.2 milyar YTL gideri oluştu. Bağ-Kur 2004 yılında ilaç giderleri dahil 3.6 milyar YTL sağlık harcaması yaptı.

Prim geliri olarak Bağ-Kur'a yapılan ödemeler 3.7 milyar

YTL olurken, emekli aylığı ödemeleri 4.5 milyar YTL'ye ulaştı.

Bağ-Kur'un sağladığı sosyal güvenlik şemsiyesinden 16 milyon kişi yararlanıyor.

Emekli Sandığı

Emekli Sandığı'nın net açığı 2004 yılında 4.5 milyar YTL oldu. Sandık tarafından aynı yıl 4.5 milyar YTL sağlık harcaması gerçekleştirildi. 2004 yılı itibarıyla sandığın iştirakli sayısı 2 milyon 404 bin kişi. Emekli, dul ve yetim sayısı ise 1 milyon 534 bin kişi.

SAĞLIK HARCAMALARI					
	Kişi Sayısı	Harcama (Milyar TL)	Harcama (Bin \$)	Kişi Başına Harcama (TL.)	Kişi Başına (\$)
Kamu Kesimi (Memur + Emekli)	9.283.596	4.527.259	3.373.265	487.662.216	363
SSK	27.795.128	6.405.528	4.772.765	230.455.064	172
Bağ-Kur	9.780.672	3.660.100	2.727.144	374.217.641	279

Not : Dolar Kuru 1.342.100.-TL. alınmıştır

AB muhasebe standartlarında daha çok söz sahibi olmak istiyor

Avrupa Komisyonu Mart ayı başında Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'na gönderdiği bir mektup ile Kurulun ve onun faaliyetlerini gözetme konumunda olan Vakıf'ın üyelik yapılarında ve çalışma düzeninde önemli değişikliklere gidilmesi önerisinde bulundu.

Avrupa Komisyonu gönderdiği mektupta, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun (IASB) üyeleri belirlenirken, gerek bu standartları halen kullanmakta olan gerekse kısa bir zaman süresi içinde bunları kullanıma sokma taahhüdünde bulunan ülkelere daha çok temsil hakkı verilmesini ve önerilen bu sistemin, faaliyetini Londra'da sürdürmekte olan Kurulun çalışmalarını gözeten Vakıfın Mütevelli Heyeti için de benimsenmesini talep etti. Komisyon mektubunda, Mütevelli Kurulu,

IASB'nin faaliyetlerini daha yakından izlemek suretiyle gözetim gücünün güçlendirilmesini ve IASB'nin çalışma programını onaylama yetkisine sahip kılınmasını da istiyor. Mektupta ayrıca, Mütevelli Kurul üyelerinin atanmasında daha şeffaf bir yöntem izlenilmesi ile Kurul üyelerine bugünkü işleyiş tarzı çerçevesinde tanınmakta olan, kendi yerlerini alacak kişileri (seleflerini) seçme yetkisinin kaldırılması da talep ediyor. Avrupa Birliği'nin, IASB'nin koymuş olduğu kuralları uygulayan en büyük ekonomik blok

olması nedeniyle, önerilen bu yeniden yapılandırmaya gidilmesi halinde, Birliğin, muhasebe standartları taslaklarının oluşturulmasında daha çok söz sahibi olması olanağı doğacak. Bu öneri, ABD'nin IASB Kurulunda ve Vakıfın Mütevelli Heyetinde halen sahip olduğu etki gücünün, ağırlığının azalması sonucunu doğuracak. Hali hazırda Uluslararası Muhasebe Standartlarının (IAS) kullanımda olmadığı ABD, toplam 14 üyeden oluşan IAS Kurulunda 4, 19 üyeli Vakıf Mütevelli Heyetinde ise 6 sandalyeye sahip bulun-

yor. Sözkonusu Kurullarda Amerika'lıların bu denli önemli bir ağırlığa sahip olmalarının başlıca nedeni, Amerikalılarla, IAS'ları belirleyip, uygulamaya koyan kimselerin, halen, kendileri tarafından belirlenerek uygulamaya konulmuş olan standartlar arasında küresel düzeyde bir uyum sağlama amacıyla yoğun bir çaba içerisinde olmaları.

Komisyonun mektubu, yakın zamanlarda IAS Kurulunun Ana Tüzüğü ile ilgili olarak Kurula gelmiş olan düzinelerle öneri mektubundan birini oluşturuyor. Evvelce Amerikan Merkez Bankası FED'in Başkanlığı'nı yapmış olan Vakıf Mütevelli Kurulu Başkanı Paul Volcker, Avrupa Birliği'nden gelmiş olan taleplere pek boyun eğmek istemiyor ve bu konularda ilgili tüm tarafların görüşlerine başvurmayı düşünüyor. Volcker bu konuda "AB'nin standartları kullanıyor olması, mantiken onun, Kurulda veya Komitede (IASB) daha ağırlıklı şekilde temsil edilmesi gerektiği şeklindeki bir karara varılması yolunu açmaz.", "Nihai amaç, herşey-

den önce standartların dünyanın her tarafında kabulünün sağlanmasıdır" demektedir.

Avrupa Birliği'nin IAS Kurulu ve Mütevelli Kurulunun yapısında ve işleyiş tarzında bir değişikliğe gidilmesini istemesinin ardında, AB'nin, IASB'nin çalışmasının yeteri kadar şeffaf

olmadığını ve bugüne kadar Avrupalıların ihtiyaçlarına fazla kulak asmamış olduğunu düşünmesi yatıyor. AB'nin IASB hakkında böyle bir kanaate sahip olmasında, geçen yıl sonlarında finansal türev araçlarla ilgili olan muhasebe standardı IAS 39 ko-

nusunda yaşanan tartışmalar ile bazı ilgili çevrelerden ve bankalardan bu standarda yönelik olarak ortaya konulan yoğun itirazlara rağmen, AB'nin bu standardı, IAS Kurulunun oluşum tarzı dolayısıyla revize etme imkanına sahip bulunmayışı etkili oldu.

Muhasebe uzmanlarına göre AB'nin bu girişimi, muhasebe kuralları, standartları alanında küresel düzeyde uyum sağlanması alanında zorlukla sağlanan uzlaşmayı daha da kırılgan hale getirecek.

Financial Times gazetesinin 10 Mart 2005 tarihli sayısında yer verilen bir yorum yazısında, AB'nin, muhasebe standartlarını belirleyen Kurul ve Mütevelli Heyeti konusundaki girişimi ağır bir biçimde eleştiriliyor: Yazıda standart belirleme işinin, hangi ülkeden geldiklerine bakılmaksızın, konunun teknik uzmanları tarafından yerine getirilmesi gerektiğine değiniliyor ve Birliğin, IASB'ye ilişkin değişiklik taleplerinin standart belirleme işine siyaset karıştırılması sonucuna yol açacağı ve bu nedenle uluslararası düzeydeki uyumlaştırma çalışmalarına sekte vuracağı hususu vurgulanıyor.

Büyüme hızı yüzde 9,9

2004 yılında Türkiye rekor bir büyüme gerçekleştirerek GSMH değişim hızını yüzde 9.9'a çıkardı. Yılın son çeyreği için GSMH gelişme hızı yüzde 6.6, GSYH gelişme hızı yüzde 6.3 olarak saptandı. Cari fiyatlarla kişi başına GSMH 4172 dolara yükseldi. Buna göre kişi başına gelir bir yıl zarfında yüzde 23 artış göstermiş oldu. Rakamların beklenenden yüksek çıkmasında milli gelir hesaplarının yenilenmesi de etken oldu.

Geçtiğimiz yılın son çeyreğine ilişkin gayri safi milli hasıla ve harcama yöntemiyle hesaplanan gayri safi yurtiçi hasıla rakamları açıklandı. GSMH 2004 yılının son üç aylık döneminde önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 6.6 artış gösterdi. GSYH ise eş dönemde 6.3 arttı. Buna göre 2004 yılında sabit fiyatlarla GSMH yüzde 9.9 artış gösterdi. GSYH gelişme hızı ise 8.9 oldu.

GSMH artışında en büyük pay ithalat vergisinde yaşandı. İthalat vergisi cari fiyatlarla yüzde 36,8 ve sabit fiyatlarla yüzde

26,2 artış gösterdi. Ticaret sektörü ise sabit fiyatlarla yüzde 12,8'lik artışla ikinci sırada yer aldı. Sanayi sektörü 9,4, serbest meslek ve hizmetler yüzde 8, ulaştırma ve haberleşme 6,8, inşaat yüzde 4,6 büyüme kaydetti. En düşük büyüme ana sektörler itibariyle tarım da yaşandı. Tarım kesimi 2004 yılında sabit fiyatlarla yüzde 2 büyüdü. Devlet hizmetlerindeki büyüme ise binde 2'de kaldı.

Harcamalar yöntemiyle 2004 yılı dönemselsel harcama bileşenlerine göre, mal ve hizmet ihracatı yüzde 12,5 ve mal ve hizmet ithalatı yüzde 24,7 artış

gösterdi. Özel nihai tüketim harcamaları ise yüzde 10,1'lik artış yaşadı.

2004 yılında cari fiyatlarla kişi başına GSMH dolar bazında yüzde 23,3 artarak 4172 dolara yükseldi. 2003 yılında kişi başına GSMH 3383 dolardı.

Milli gelir hesapları yenilendi

Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE), milli gelir hesaplarının 1987 olan baz yılını 1998 olarak değiştirdi, kapsam ve verileri güncelleyerek yeniledi. Yeni serinin sonuçları 7 yıl geriye dönük olarak hesaplanacak.

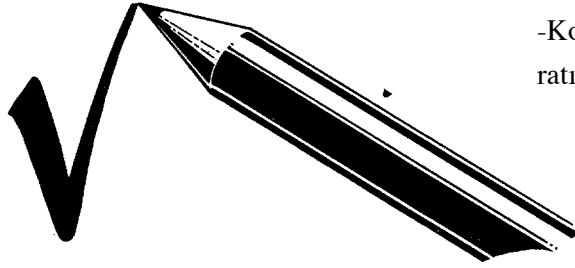
DİE, yaptığı açıklamasında,

gayri safi yurt içi hasıla (GSYİH) hesaplamalarında ayrıntıların elde edildiği ve girdi-çıkıtı tablolarının kullanımının mümkün olduğu yılın, baz yılı olarak seçildiği, bu kasamda halen hesaplanan milli gelir rakamlarının 1990 yılı girdi-çıkıtı tablolarına dayandığı hatırlatıldı. Türkiye'nin milli gelir istatistiklerini 1947 yılından bu yana hesaplayan DİE şimdiye kadar 1948, 1968 ve 1987 olmak üzere üç defa baz yılını güncelledi. DİE'nin 1998 yılını baz olarak yaptığı dördüncü güncelleme çalışmasının ise halen devam ettiği açıklandı.

Baz yılı güncellemesinin, bazı bilgilerin dönemlik veya milli gelir tahminleri açıklandıktan sonra elde edilmesi ve ya kesinleşmesi nedeniyle en son verileri GSYİH büyüklüklerine yansıtmak, geliştirilen yeni yöntemlerle milli geliri daha hassas ölçerek bilgi kayıplarını asgariye indirmek, uluslararası karşılaştırmaların sağlıklı yapılabilmesine olanak tanımak için kullanılan yöntem, kavram ve sınıflamalarının uluslararası normlara uyumlu hale getirilmesini sağlamak amacıyla yapıldığı bildirildi.

Hem güncel verilerin kullanılması hem de metodolojik yeniliklerin hesaplara yansıtılması amacıyla yapılan 1998 baz yılı güncelleme çalışmaları kapsamında güncel veriler ve gerçekleştirilen temel değişiklikler şöyle sıralandı:

-Tüm sektörler için kesinleştirme çalışmalarında sektörel cari yıllık istatistikler ve

DİE dışındaki sektörel veriler değerlendiriliyor. Bu bağlamda DİE tarafından yayımlanan, 1998 yılı arz ve kullanımla input-output tabloları, 2000 yılı bina sayımı, nüfus sayımı, 2001 yılı tarım sayımı ve 2002-2003 yılları hanehalkı bütçe anketi sonuçları güncelleme çalışmalarında kullanılıyor

-Eksik kapsamın milli gelir hesaplarına dahil edilmesinde kullanılan işgücü girdi yaklaşımı, 1987 bazlı GSMH çalışmasında sadece 1-9 kişi çalıştıran imalat sanayi işyerlerinin katma değerinin hesaplamasında kullanılıyordu. Güncelleme çalışmasın-

da bu yöntem toplam imalat sanayi için uygulanacak.

-Yeni kurulan bağımsız bütçeli kuruluşlar Devlet sektörü kapsamına alınıyor

-Mali kuruluşların GSYİH'ye katkısı konusunda ESA95 standartlarına uygun olarak hesaplamalar yenilendi. Özel finans kurumları, faktoring ve finansal kiralama kuruluşları mali kuruluşlar sektörüne dahil edildi.

-Konut sahipliği sektöründe yaratılan katma değer hesaplanmasında 2000 yılı bina sayım sonuçları ve tüketici fiyat endeksinde yer alan gerçek kira değerleri kullanılacak.

-Bazı sektörlerde sabit katma değer üretim oranlarının kullanılmasından kaçınmak amacıyla dönemsel girdi tahminleri yapılacaktır.

-Sabit fiyatlarla GSYİH tahminlerinde, fiyatlardaki nispi değişimlerin ve kalite değişikliklerinin hesaplama sistemine dahil edilmesi için Avrupa Hesaplar Sistemi'nin önerdiği zincirleme endeks kullanılacak.

DİE, güncelleme çalışmalarının sektörel düzeyde devam ettiğini, analiz çalışmalarından sonra yeni serinin sonuçlarının 7 yılı (28 üç aylık dönemi) içerecek şekilde hazırlanacağı bildirdi.

Kredi hacmi genişledi

Mevduat bankalarının kredileri son bir yılda yüzde 47 oranında arttı. Mevduat bankalarının açtığı krediler 81 milyar YTL'ye ulaştı. Tüketici kredileri ve bireysel kredi kartları son bir yılda yüzde 84 oranında artış gösterdi.

Faiz oranlarının düşmesiyle birlikte bankaların kredi hacmi genişledi. Bankacılık sisteminin çeşitli isimlerle kullandığı krediler son bir yılda büyük oranlı artış yaşadı. Merkez Bankası verilerine göre bankacılık sisteminin kredi hacmi son bir yılda 63 milyar YTL'den 89 milyar YTL'ye yükseldi. Bankacılık sisteminin kullandığı krediler son bir yılda yüzde 43 oranında artış göstermiş oldu.

Tüm sisteme dahil olan 89 milyar YTL'lik kredi hacminin 81 milyar YTL'lik bölümünü mevduat bankaları kullandı. Mevduat bankalarının kullandığı kredilerin 79 milyar YTL'lik kısmını yurtiçi krediler oluştururken 1.8 milyar YTL'lik bölümü ise yurtdışı krediler kapsamında yer aldı.

Mevduat bankalarının kullandığı kredilerin 62.6 milyar YTL'lik bölümü Yeni Türk Lirası cinsinden kredilerden oluştu. Bunun 55 milyar YTL'lik kısmını ise ticari kredi

ler oluşturdu. Özel mevduat bankaları kullanılan kredilerde aslan payına sahip oldu. Özel mevduat bankaları son bir yılda kullandığı kredileri yüzde 68 artırarak 41 milyar YTL'ye yükseltti. Kamu bankaları 19 milyar YTL ve yabancı mevduat bankaları 3 milyar YTL'lik kredi kullandı. Bankacılık sisteminin tasfiye olunacak alacakları da 8 milyar YTL'den 6 milyar YTL'ye geriledi.

Kredi kullanımındaki artışa karşın bankalardaki mevduat ise nominal olarak son bir yılda yüzde 1.5 oranında geriledi. Bankalardaki YTL mevduatı 100 milyardan bir yılda 103 milyara yükseldi. Yabancı para mevduatı ise 79 milyardan 72 milyara geriledi.

Tüketici kredileri

Mevduat bankalarının kullandığı tüketici kredileri ve bireysel kredi kartları son bir yıllık dönemde 15.4 milyar YTL'den 28.4 milyar YTL'ye yükseldi. Böylece tüketici

kredilerinde ve bireysel kredi kartlarında son bir yılda yüzde 84 artış yaşanmış oldu.

Tüketici kredileri aynı dönem zarfında 8 milyar YTL'den 14.8 milyar YTL'ye yükseldi. Son bir yılda tüketici kredileri yüzde 83 oranında artış gösterdi. Tüketici kredilerinin 4.3 milyar YTL'lik bölümü taşıt için, 3.9 milyar YTL'si konut için kullanıldı.

Bireysel kredi kartları kapsamında ki kredilerde 7.4 milyar YTL'den son bir yılda 13.7 milyar YTL'ye yükseldi. Böylece son bir yılda bu kapsamdaki artış yüzde 85 oldu.

Bireysel kredi kartlarından kullanılan 13.6 milyar YTL'lik, YTL cinsindeki kredilerin 3.7 milyar YTL'si taksitli harcamalardan, 9.9 milyar YTL'si de taksitsiz harcamalardan oluştu.

Tasfiye olunacak kredi kartlarında son bir yılda nominal olarak yüzde 112 artış yaşanmış oldu.

Sıcak para tehlikesi

Türkiye küresel finans piyasalarına yüksel reel faiz imkanı sunarak spekülâtif finansal getiri için piyasalardan sıcak nitelikli finansman olanaklarına kavuştu. Son iki yılda 17.1 milyar dolarlık yabancı para girişi yaşandı Ödemeler dengesindeki kayıtdışı sıcak para olarak nitelenebilecek net hata noksan kalemi 8.1 milyar dolarlık bir rakama ulaştı.

Türkiye 2003'ten bu yana yurt dışından önemli miktarda spekülâtif finansal akım çekmeye devam etmekte. Yüksel reel faiz sıcak paranın Türkiye'ye gelmesinin cazibe merkezini oluşturdu. Bağımsız Sosyal Bilimciler grubu tarafından hazırlanan "2005 Başında Türkiye'nin Ekonomik ve Siyasal Yaşamı Üzerine Değerlendirmeler" raporunda spekülâtif finansal akımlara dikkat çekildi.

Raporda, yabancı kökenli sıcak para girişleri 2003'te 5.8, 2004'te 11.6 milyar dolara ulaşmıştır. Bu rakamın yanı sıra, kayıtdışı, sıcak para" olarak yorumlanan hata/noksan kaleminin iki yılda 8.1 milyar doları bulan net giriş gerçekleştirdiğini de dikkate almak gerekir. Söz konusu "sıcak" para hareketlerini uyarıcı ana iktisadi değişkenin yurt içi reel faiz ile yabancı paranın (doların) yıllık aşınması arasındaki arbitrajdan doğduğu bilinmektedir.

Türkiye bu tür sermaye girişlerini yüksek reel faiz ve düşük döviz kuruna dayalı spekülâtif arbitraj (korunmamış faiz paritesi) sayesinde çekebilmektedir.

Türkiye 2003'ten bu yana yurt dışından önemli miktarda spekülâtif finansal akım çekmeye devam etmektedir. OECD ülkelerinde ortalama faiz oranları yüzde 4-5 düzeyinde seyrederken, Türkiye küresel finans piyasalarına yüzde 30'a yakın düzeyde bir spekülâtif finansal getiri sunması sonucunda bu piyasalardan "sıcak" nitelikli finansman olanaklarına kavuşabilmektedir.

Bu biçimde uyarılan sıcak para akımlarının Türkiye para piyasasında bir döviz bolluğu yaşatması kaçınılmazdır Böylece Türk Lirası yabancı paralar karşısında aşırı değerli konuma sürüklenmektedir. Yüksek reel faizlerin başı çektiği finansal arbitraj getirisine dayalı spekülâtif sermaye girişleri sonu-

cunda yaşanan döviz bolluğu, bir yandan ithalat hacmini uyarıp dış ticaret ve cari işlemler açıklarına yol açarken, bir yandan da hükümetin TL cinsinden dış borç yükümlülüklerini geriletmektedir. Dolayısıyla, son derece hassas spekülâtif dengelere dayalı bu tür döviz girişlerine dayanan bir büyüme konjonktüründen geçen Türkiye, bir yandan da işsizliğin geriletilemediği ve reel ücret düzeyinde 2001-2002 yıllarında gerçekleşen çöküntünün hala süregeldiği bir ekonomik süreç sergilemektedir. Bu özellikleriyle Türkiye'nin büyüme olgusunu "spekülâtif-yönlü büyüme" olarak da nitelemek mümkündür.

Buradaki finansal arbitraj değişkeni, Türkiye finans piyasalarına giriş yapan 1 dolarlık dövizin, dönem başındaki kurdan TL'ye çevrilmesi, TL bazında faiz geliri elde ettikten sonra da tekrardan döviz cinsinden yurt dışına çıkışı sonucu elde edilen

BİLANÇO

net geliri göstermektedir. Bu işlem boyunca arbitraj geliri faiz haddi yükseldikçe artacak, TL'nin yabancı para karşısında değer kaybetmesi durumunda da gerileyecektir.

Ödemeler dengesi verileri, “normal” yıllarda açık veren cari işlem dengesinin, rezerv birikiminin ve yerleşiklerin dış dünyaya sermaye çıkarmalarının, yabancı kökenli sermaye girişleriyle karşılandığını göstermektedir. “Net hata-noksan” kalemi, kural olarak “yerleşik kökenli kayıt dışı sermaye hareketi” olarak yorumlanabilir ve sınır-ötesi işlemler oluşturmayan (“yastık altına” giren-çıkan) kimi döviz hareketlerini de kapsayabilir. 2001 krizini izleyen üç yıl boyunca net hata noksan pozitif değerler göstermektedir ve önemli bir dış finansman ögesi olarak rol oynamaktadır. Sürdürülebilir karakteri şüpheli olan bu kayıt dışı hareketlerin, ekonomiye önemli bir belirsizlik ve risk ögesi getirdiği açıktır

Finansal krizin başlangıcını oluşturmuş Kasım 2000 sonrasında gerçekleşen büyük boyutlu sermaye çıkışının bir bölümü, o yıla ait “sıcak para hareketleri” içinde gözlenmekte; buna karşılık sermaye çıkışlarını (ve krizin yıkıcı etkilerini) ta kibin elde edilen IMF kredileri, yıllık “yabancı kökenli sermaye” toplamı içinde yer almaktadır

2004'ün ödemeler dengesi verilerinde, net yabancı kökenli sermaye girişindeki dramatik artış dikkati çekiyor. 22.6 milyar dolarlık girişin 4 milyar doları dış borç yaratmayan (doğrudan yatırım veya hisse senetlerine dönük portföy yatırımları) sermaye girişleridir. Buna göre, brüt dış borcun 18.6 milyar dolar artması beklenmelidir. Buna karşılık 2003 sonu ile 2004 Eylül'ü

arasında dış borç stokundaki artış, sadece 7.4 milyar dolar olarak görünmektedir. Yıl sonu verileri kesinleşince, bu uyumsuzluğun belli ölçülerde kapanması ve dış borçlarda önemli boyutta artışların gerçekleşmesi söz konusu olmalıdır. Öte yandan incelenen dönem boyunca birikimli cari işlem açıkları 31.6 milyar dolara ulaşırken, Türkiye'nin toplam dış borcunun 50.1 milyar dolar arttığı belirlenmektedir. Bu bağlamda Türkiye ekonomisine giren yabancı sermayenin yaklaşık beşte dördünün (2004'te yüzde 82.3'ünün) “borç yaratan” ögelerden oluştuğunu ve dış borç stokunun, ekonomik büyümenin gerektirdiği dış kaynak boyutunu fazlasıyla aşan otonom bir nitelik kazandığını da vurgulamak gerekir. Dolayısıyla dış borç stokunun artışı, ekonominin tasarruf-yatırım dengesini sağlamak için gerek duyduğu döviz talebinin çok üstünde bir tempoda seyretmektedir. Ekonominin dış borçlarla ilgili herhangi bir tikanıklığa sürüklenmesi halinde, önemli olan gösterge brüt dış borçlardır ve Türkiyeli aktörlerin sermaye ihracı sonunda oluşmuş dış dünyadan alacaklarının, dış borç yükümlülüğünün karşılanmasında mahsup edilmesi söz konusu değildir.

2004 yılı cari işlem açığı, hem mutlak değer, hem de GSMH'ye oranla bir Türkiye rekorudur. Bazı yorumcular cari açığın “finans edilmekte olduğunu” ileri sürerek, bu konuda bir sorun olmadığı görüşünü savunmaktadır. Oysa cari açığın finansmanının gerçekleşmekte olduğu savı, başlı başına bir totolojidir. Bu boyutta bir açığın sürdürülebilirliğinin tartışılmasında önemli bir etken, cari açığı destekleyen

sermaye girişlerinin ne kadarının kısa vadeli, spekülatif, “sıcak” (dolayısıyla hızlı çıkışlara yönelebilecek) ögelerden oluştuğunu belirlemektir. Faiz/kur arbitrajına duyarlı sermaye hareketleri olarak tanımlanan “sıcak para”nın yabancı kökenli toplamı 2003'te 5.8, 2004'te 11.6 milyar dolardır.

Yerleşiklerin sıcak para hareketleri ise (net hata/noksan kaleminin belirleyici etkisiyle) bu iki yıl içinde artı 4 ve eksi 4.3 milyar dolar olarak ortaya çıkıyor 2004'te bu rakamın eksi 5.8 milyarı, bankaların dış dünyadaki döviz varlıklarındaki artıştan kaynaklanıyor. Net sıcak para bilançosu ise, 2003'te artı 9.8, 2004'te ise artı 7.3 milyar dolardır 2004 boyutlarındaki bir cari işlem açığının 2005'de sürdürülebileceğini ileri sürmek için, “imkânsız gerçekleştirmek”, yani net sıcak para girişlerinin hacmi üzerinde çok iyimser öngörüler yapmak gerekir.

Gerek 1999-2000, gerekse 2001-2004 alt dönemlerinde büyümenin kaynakları, esas itibarıyla, tüketim harcamaları ve özel üretici kesimdeki stok artışlarıdır 2003 ve 2004 yıllarında özel yatırımların canlanması, henüz sabit sermaye oluşumunu ya da dış ticareti büyümenin “motoru” haline dönüştürebilmiş değildir. Stok artışlarının büyüme aritmetiğinde bu kadar etkili bir öge haline dönüşmesinin akla yakın bir iktisadi açıklaması yoktur 2004'te özellikle makine-teçhizat ithalatı rakamlarına da yansdığı gibi, özel sabit sermaye yatırımlarında bir canlanma görülmektedir; ancak buna rağmen (özel sabit yatırımlar/GSMH) oranı henüz 1998'deki düzeyine bile ulaşamamıştır. Görüşleri raporda yer aldı.

İzin sistemi kalktı, yatırımlar arttı

Doğrudan yabancı yatırımların gerçekleştirilmesinde izin ve onay sisteminin kalkması yatırımları yüzde 52 oranında artırdı. Son bir yılda 2.6 milyar dolarlık doğrudan yabancı yatırım girişi yaşandı.

Altı aydır uygulanmakta olan Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu yatırımları yüzde 52 oranında artırdı. İzin ve onay sistemini bilgilendirme sistemine dönüştüren düzenleme ile birlikte 2004 yılının son altı ayında 3.095 yabancı sermayeli şirket kuruldu. Bunlardan yerli sermayeli 634 şirkete yabancı sermaye iştiraki gerçekleştirildi.

Kurulan 3095 şirketin 2226 adedi hizmetler, 591 adedi imalat sektöründe, 278 adedi ise tarım, madencilik gibi sektörlerde faaliyet gösteriyor.

2004 yılının son altı ayında kurulan ve iştirak edilen yabancı sermayeli şirketlerin toplam kayıtlı sermayeleri 1.4 milyar dolar olup, yabancı ortaklar tarafından taahhüd edilen sermaye tutarı 732 milyon dolar oldu. Yabancı ortaklar tarafından taahhüd edilen sermayenin 496 milyon doları imalat sanayine ait.

Doğrudan yabancı yatırımlarda Alman vatandaşları ilk sırada yer aldı.

Kuralan 3095 şirketin, 506'sı Alman'lara ait. AB ülkeleri vatandaşları 1416 şirket kuruluşu gerçekleştirdi. Yabancı sermaye büyüklüğüne göre yapılan sıralamada 542 milyon dolarla AB ülkeleri ilk sırada yer aldı. AB ülkeleri içerisinde Almanya 410 milyon dolarla ilk sırada yer alırken, 43,5 milyon dolarla ABD menşeli şirketler oluşturdu.

Kayıtlı sermayesi 500 bin doların üzerinde olan 135 adet şirketin yabancı ortakları tarafından taahhüd edilen sermaye tutarı 638 milyon dolar oldu. Kayıtlı sermayesi 50 bin dolar kategorisinde şirket sayısı toplamının en önemli bölümünü oluşturdu. Bu kategoride 2095 adet şirket yer aldı.

Geçtiğimiz yılın son altı ayında, yabancı ülke kanunlarına göre kurulmuş şirketlerden 154 adedine Türkiye'de ticari faaliyette bulunmak kaydıyla irtibat bürosu açma izni verildi.

Gelişmekte olan ülkelerle kıyas-

landığında çok geri olan yabancı sermaye girişi bir artış göstermesine karşın yine de oldukça düşük seviyede kaldı. Ödemeler dengesi istatistiklerine göre, 2003 yılında 546 milyon dolar olan sermaye girişi, 2004 yılında yüzde 94,13 artarak, 1.060 milyon dolar oldu. Toplam doğrudan yabancı sermaye, 910 milyon dolarlık sermaye, 265 milyon dolarlık diğer sermaye ve 1343 milyon dolarlık gayrimenkul satışı ile birlikte 2.568 milyon dolar oldu.

2004 yılında nakit sermaye girişinin yüzde 81'i Avrupa Birliği ülkeleri kaynaklı oldu. Bu oran 2003 yılında yüzde 78 seviyesinde gerçekleşmişti.

Yabancı sermayeli şirketlerce gerçekleştirilecek yatırımlar için, 2004 yılında 249 adet teşvik belgesi düzenlendi. Bu yatırımların toplam tutarı 3.9 milyar dolar değerinde.

2003 yılında 178 adet imalat, 33 adet hizmetler, 7 adedi tarım ve 7

adedi de madencilik sektöründe olmak üzere 225 adet yatırım teşvik belgesi düzenlendi. Bu belgeler kapsamında 1.7 milyar dolarlık yatırım öngörüldü. 2004 yılında ise toplam 249 adet Yatırım Teşvik Belgesinin 179 adedi imalat, 54 adedi hizmetler, 9 adedi tarım, 7 adedi de madencilik sektöründe düzenlenmiş olup, toplam 3.9 milyon dolarlık yatırım öngörüldü.

İstanbul Sanayi Odası tarafından yıllık olarak yapılan Türkiye'nin ilk 500 büyük sanayi kuruluşu araştırmasının 2003 yılı sonuçlarına göre, Türkiye'nin en büyük ilk 500 şirketinin 145 adedi yabancı sermayeli olup ilk 500 içindeki yabancı sermayeli şirket oranı yüzde 29 dur. 145 adet yabancı sermayeli şirketin içinde, yabancı ortak payı yüzde 50 den fazla olan 94 adet şirket yer almaktadır.

İlk 500 içinde yer alan yabancı sermayeli şirketler otomotiv sektöründe yoğunlaşmıştır.

Özsermaye büyüklüğü açısından otomotiv sektörü ilk sırada, ana metal sektörü ikinci sırada yer almaktadır. Yabancı ortak payı yüzde 50'den fazla olan şirketlerin özsermaye sıralamasında otomotiv sektörünün birincilik sırası değişmezken, kimyasal madde ve ürünler sektörü ikinci sırada yer almakta.

	Yeni	Şube	İştirak	Toplam
2003	761	23	175	959
Haziran	15	1	4	20
Temmuz	110	4	20	134
Ağustos	135	4	19	158
Eylül	125	4	31	160
Ekim	138	6	38	182
Kasım	90	3	21	114
Aralık	148	1	42	191
2004	1.615	62	459	2.136
Ocak	110	4	39	153
Şubat	94	2	21	117
Mart	153	2	43	198
Nisan	137	5	51	193
Mayıs	160	12	48	220
Haziran	169	15	60	244
Temmuz	123	1	31	155
Ağustos	114	1	26	141
Eylül	151	7	35	193
Ekim	160	1	34	195
Kasım	123	7	36	166
Aralık	121	5	35	161
Genel Toplam	2.376	85	634	3.095

17.06.2003 tarihinden sonra kurulan yabancı sermayeli firmalardır
Geçici veriler

BİLANÇO

(Milyon \$)

Ülke*	Şirket Sayısı** (Adet)	Toplam Yabancı Sermaye	%
1 AB ülkeleri	1.416	542,1	74,0
Almanya	506	410,	56,1
Hollanda	193	38,2	5,2
Yunanistan	80	26,9	4,0
İngiltere	200	22,5	3,0
Belçika	59	14,6	1,9
Diğer AB Ülkeleri	378	29,7	4,0
2 ABD	154	43,5	5,9
3 İsviçre	43	22,2	3,0
4 Rusya Federasyonu	151	14,4	2,0
5 İzlanda	2	13,8	1,9
6 Suudi Arabistan	22	12,0	1,6
7 İran	245	9,7	1,3
8 Kazakistan	24	8,0	1,1
9 İsrail	53	5,4	0,7
10 Kuveyt	6	5,3	0,7
11 Bulgaristan	47	4,6	0,6
12 Güney Kore Cumhuriyeti	30	3,7	0,5
13 Japonya	19	3,6	0,5
14 Irak	90	3,5	0,5
15 Çin Halk Cumhuriyeti	105	3,4	0,5
16 Azerbaycan	92	3,1	0,4
17 Norveç	14	2,9	0,4
18 Suriye	37	2,7	0,4
19 K.Kore Dem.Halk Cumhuriyeti	4	2,3	0,3
20 İngiliz Virjin Adaları	19	2,3	0,3
21 Kanada	15	2,1	0,3
22 Türkmenistan	5	1,9	0,3
23 Liberya	1	1,8	0,2
24 Lübnan	20	1,6	0,2
25 Kırgızistan	14	1,4	0,2
Diğer ülkeler	467	14,7	2,0
Genel Toplam	3.095	732,1	100,0

* Şirketlerin tüm yabancı ortakları tarafından taahhüt edilen sermayeye göre sıralanmıştır

** Baskın yabancı ortak esas alınarak tespit edilmiştir
Geçici Veriler

Kayıtdışı istihdam yüzde 53

Türkiye’de çalışan her 100 kişiden 53’ü kayıtdışı çalışıyor. Çalışanların sadece yüzde 47’si herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna kayıtlı. Çalışanların 11 milyon 208 bini kayıtdışı çalışıyor. 2004 yılında Türkiye’de işsizlik oranı ise yüzde 10.3 olarak gerçekleşti.

Devlet İstatistik Enstitüsü hanehalkı işgücü anketi sonuçlarına göre 2004 yılında toplam işgücüne katılma oranı yüzde 48,7, işsizlik oranı yüzde 10,3, tarım dışı işsizlik oranı ise yüzde 14,7 oldu.

Asıl çarpıcı sonuç ise kayıtdışı istihdamda ortaya çıktı. Son yıllarda sürekli artış eğiliminde olan kayıtdışı istihdam yüzde 53’e yükseldi. Türkiye’de 24 milyon 289 bin işgücü bulunuyor. Bunun 21 milyon 791 bini istihdam edilmiş durumda. Toplam istih-

damin 11 milyon 208 bini herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna kayıtlı olmadan çalışıyor. Toplamda yüzde 53 olan kayıtdışı istihdam, tarım sektöründe yüzde

90 olarak gerçekleşti. Tarım dışı faaliyetlerde ise bu oran yüzde 35,8 seviyesinde bulunurken, kırsal bölgelerde yüzde 73,5 olarak gerçekleşti.

2004 yılı itibariyle ülke nüfusu 70 milyon 556 bin kişi. Bunun 49 milyon 906 bini 15 ve daha yukarı yaşta-kiler oluşturuyor. İstihdam edilenlerin sayısı 21 milyon 791 bin kişi iken işsizlerin sayısı 2 milyon 498 bin kişi olarak tahmin edildi. İstihdam oranı yüzde 43,7 olurken, işsizlik oranı 2004 yılı için yüzde 10,3 olarak gerçekleşti.

Genç nüfusta işsizlik oranı ise ortalamasının üstüne çıkarak yüzde 19,7 oldu. Türkiye’de 25 milyon 616 bin kişi ise işgücüne dahil olmayanlar oluşturuyor.

İstihdam edilenlerin yüzde 42,6’sı ücretli, yüzde 24,7’si kendi hesabına, yüzde 19,7’si ücretsiz aile işçisi, yüzde 8,3’ü yevmiyeli ve yüzde 4,7’si işveren olarak çalışıyor.

Türkiye’de çalışanların yüzde 43’ü hizmetler sektöründe çalışıyor, yüzde 34’ü tarım, yüzde 18,3’ü sanayi ve yüzde 4,7’si inşaat sektöründe çalışıyor.

Çalışan 21 milyon 791 bin kişinin, 18 milyon 831 bini özel sek-

İstihdam Edilenlerin Kayıtlık Durumu	
Yıl	Kayıtlı İşsizlik (yüzde)
2001	46.7
2002	52.6
2003	51.7
2004	53.0

törde çalışırken, 2 milyon 960 bini kamu sektöründe çalışıyor.

Özellikle eğitilmiş genç nüfusta işsizlik oranı ortalamasının daha da üzerinde yer alıyor. Bölgeler itibariyle bakıldığında Orta Doğu Anadolu’da işsizlik oranı Türkiye’nin en yüksek seviyesi olan

yüzde 21,4’e ulaştı. Bunu yüzde 15,5 ile Akdeniz ve yüzde 15 ile Güney Doğu Anadolu izledi. İller itibariyle işsizlik oranının en yüksek olduğu iller, Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli, Hatay, Kahramanmaraş, Gaziantep, Adıyaman ve Ankara oldu.

İşgücü Durumu						
	Türkiye		Kent		Kır	
	2003	2004	2003	2004	2003	2004
Kurumsal olmayan sivil nüfus (000)	69 479	70 556	42 135	43 218	27 344	27 338
15 ve daha yukarı yaştaki nüfus (000)	48 912	49 906	29 919	30 813	18 993	19 093
İşgücü (000)	23 640	24 289	13 091	13 714	10 549	10 576
İstihdam (000)	21 147	21 791	11 287	11 843	9 860	9 948
İşsiz (000)	2 493	2 498	1 804	1 870	689	628
İşgücüne katılma oranı (%)	48,3	48,7	43,8	44,5	55,5	55,4
İstihdam oranı (%)	43,2	43,7	37,7	38,4	51,9	52,1
İşsizlik oranı (%)	10,5	10,3	13,8	13,6	6,5	5,9
<i>Tarım dışı işsizlik oranı (%)</i>	15,0	14,7	14,3	14,3	17,4	16,1
<i>Genç nüfusta işsizlik oranı(1)(%)</i>	20,5	19,7	25,3	25,2	14,5	12,6
Eksik istihdam oranı (%)	4,8	4,1	5,2	3,8	4,4	4,6
<i>Genç nüfusta eksik istihdam oranı(1) (%)</i>	6,5	5,1	5,6	3,9	7,6	6,6
İşgücüne dahil olmayanlar (000)	25 272	25 616	16 828	17 099	8 443	8 517

(1) 15-24 yaş grubundaki nüfus

Yabancı bankaların karlılığı daha yüksek

Bankacılık sektöründe yaşanan sorunlarla birlikte yabancı bankalarda Türkiye'deki faaliyetlerini artırdı. Gelişmekte olan ülkelerde faaliyete geçen yabancı bankalar, yerli bankalardan daha fazla kar elde ediyor. Yabancı bankaların finansal sistemi güçlendirdiği görüşüne ise somut veri bulunamıyor.

Yabancı banka, ya da çokuluslu banka sistemi ülkemizde de bankacılık sektöründe yaşanan krizle birlikte ağırlığını iyice hissetmeye başladı. Yabancı bankalar üzerine yapılan çalışmalar, bu bankaların gelişmekte olan ülke piyasalarına ilk önce küçük şubeler olarak girmeyi tercih ettiklerini ve daha çok sermaye piyasalarında faaliyet gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Bazı yabancı bankalar ise ulusal sermayeli perakendeci bankalarda azınlık hisseleri almayı tercih etmektedirler. Yabancı bankalar, finansal kriz sonrası süreçte hükümetlerin yeniden sermayelen-

dirmeye tabi tuttıkları bankaları satın almak yoluyla perakendeci pazarlara yönelmektedirler. Yabancı bankaların bankacılık sistemindeki varlıkları, finansal kriz sonrasında bankacılık sektörünün yeniden yapılandırma sürecindeki rolleri, finansal sistemin etkinliğini artırıp artırmadıkları önemli bir tartışma konusudur.

Finansal krizler sonrasında gelişmekte olan ülkelerde yabancı bankalar konusunda Pelin Ataman Erdönmez tarafından yapılan ve Türkiye Bankalar Birliğince yayınlanan çalışma, kriz sonrası yabancı kökenli bankaların sisteme etkilerini inceliyor.

Çalışmada, yabancı bankaların bankacılık sektörüne girmelerinin doğurduğu etkiler, finansal kriz sürecinde ve kriz sonrası dönemde bu bankaların sektördeki etkinlikleri ile ilgili yapılan araştırmalar çerçevesinde ele alınıyor. Finansal kriz geçiren ülkelere Brezilya, Arjantin, Meksika ve Malezya'da yabancı bankaların durumu ele alınmaktadır.

Dünyada bankacılık sektöründe yabancı bankaların payı, özellikle 1990'ların başından itibaren finansal liberalizasyon süreci ve yaşanan son finansal krizlerle birlikte önemli oranda artmıştır. Özellikle gelişmekte olan ülke-

lerde yabancı bankaların bankacılık sektöründeki varlıkları, finansal kriz sonrasında bankacılık sektörünün yeniden yapılandırma sürecindeki rolleri, finansal sistemin etkinliğini artırıp artırmadıkları önemli bir tartışma konusudur.

Yabancı bankaların bankacılık sektörüne girmelerinin etkisini inceleyen araştırmalarda gelişmekte olan ülkelerde yabancı bankaların yerel bankalara göre daha fazla kar elde ettikleri ve daha yüksek vergi ödemeleri yaptıkları ortaya konmuştur. Gelişmiş ülkelerde ise bunun tersi doğrudur. Araştırmadan çıkan diğer bir sonuç, yabancıların girişi ile yerel bankaların hem karlılıklarının hem de genel giderlerinin düşmesidir. Çalışmaya konu olan seçilmiş ülkeleri inceleyen araştırmalarda yabancı bankaların finansal sistemi güçlendirdiği ya da finansal krizlerin oluşmasını önlediğine ilişkin somut veri bulunamamıştır. Ancak, kriz sonrası süreçte, yabancı

bankalar özellikle sorunlu bankaların rehabilitasyonunda ve bankacılık sektörünün yeniden yapılandırılmasında rol oynamaktadır.

Yabancı bankaların bankacılık sektörüne girişi ile ilgili dikkat çekilmesi gereken bir husus, bu bankaların girişini engelleyen düzenlemelerin esnekleştirilmesinin gelişmekte olan ülkeler için bir takım riskler taşımasıdır. Yabancı bankaların sektöre girmesi ile artan rekabet ortamında yerel bankaların karlılıklarının

düşmesi bu bankaların finansal kırılabilirliklerini artırabilmektedir. Özellikle ihtiyatlı düzenleme ve denetimin güçlü olmadığı finansal sistemlerde dengeleri bozucu etki yaratabilmektedir. Bu nedenle gelişmekte olan ülkelerde yabancı bankalardan beklenen faydanın sağlanması için liberalizasyon sürecinin ve bununla ilgili ihtiyatlı düzenlemelerin doğru zamanda gerçekleştirilmesi, ayrıca finansal sistemde güçlü bir denetim mekanizmasının bulunması büyük önem taşımaktadır.

AB, "İstikrar ve Büyüme Paketi"ni rafa kaldırdı

Bilanço'nun geçtiğimiz Aralık ve Ocak ayları sayılarında, bütçe açıklarının büyüklüğü yüzünden AB'nin "İstikrar ve Büyüme Paketi" ile öngörülen cezai yaptırımları ile karşı, karşıya kalan Almanya ve Fransa'nın yoğun baskıları sonucu, Kasım ayının 25'inde yapılan AB Maliye Bakanları Toplantısında, Avrupa Komisyonu'nun, süregelen bütçe açıkları nedeniyle bu ülkelere uygulanmasını tavsiye ettiği yaptırımların reddedildiği ve bu şekilde Paketin geleceği üzerine büyük bir soru işareti konulmasına yol açıldığı bildiriliyordu. Korkulanlar olmuş gözüküyor.

Avrupa Birliği Maliye Bakanlarının 21-22 Mart 2005 tarihlerinde Brüksel'de yapmış oldukları toplantıda alınan kararlarla, halen Euro Bölgesine girmemiş olanlar da dahil, Birlik üye ülkelerinin bütçe açıklarının gayrisafi yurtiçi hasıllarına olan oranının yüzde yüzde 3'ü geçemeyeceğine ilişkin "İstikrar ve Büyüme Paketi" kuralı ve bu alandaki mevcut yaptırımlar önemli ölçüde yumuşatıldı. Bilindiği üzere bu bütçe açığı sınırı, 6 yıl önce Euro tedavüle çıkarıldığında, herbiri egemen bir ülke olan üye devletlerin maliye politikaları arasında bir eşgüdüm sağlanması amacıyla konulmuştu.

Esasında Maliye Bakanlarının yaptığı toplantıda alınan kararlarla, bütçe açıkları için konulmuş olan yüzde 3'lük tavan ile kamu borçları için konulmuş olan yine GSYİH'nin yüzde 60'ı oranındaki tavan korunmuş gibi gözüküyor. Ancak alınan kararlarla, bütçe açığı/GSYİH oranının fiiliyatta, yüzde 3.5 hatta yüzde 4'e kadar tırmanması olanağı getirilmiş oluyor. Diğer taraftan bir ülkenin bütçe açığının belirlenmesinde, pek de iyi tanımlanmamış olan üç sahada yapılan kamu harcamaları özel bir değerlendirilmeye tabi tutularak, kapsam dışı bırakılabilecek. Bütçe açığına dahil edilmeyecek olan bu üç harcama alanını,

uluslararası yardımlar, Avrupa'nın siyasi amaçları ve Avrupa'nın birliği yolunda yapılan harcamalar oluşturuyor. Bundan böyle herhangi bir üye ülke hükümeti, yumuşak da olsa süregelen bir ekonomik durgunluk veya ısrarlı biçimde devam edegelen bir zayıf ekonomik büyüme sürecini bahane ederek, bütçe açığı tavanını aşmış olmasının gerekli kıldığı yaptırımlardan muaf tutulmasını talep edebilecektir. Bunun yanısıra eğitim, araştırma, savunma, dış yardım veya "Avrupa'nın birleşmesi"ne katkı sağlamaya dönük alanlarda yapmış oldukları kamu harcamalarının, bütçe açığının tespitiinde gözönüne alınmamasını iste

yebileceklerdir. Örneğin iki Almanya'nın birleştirilmesi yolunda Berlin Hükümetince yapılan harcamalar bu kapsamda mütalaa edilebilecektir.

İstikrar ve Büyüme Pakti ile ilgili olarak Brüksel'de alınmış olan bu kararlar Avrupa Merkez Bankası üzerinde bir soğuk düş etkisi yaratmış bulunuyor. Banka gelişmelerle yakından ilgilendiğini bildirdi ve gerekirse Euro Bölgesinde çıkabilecek yeni bir mali disiplin eksikliği sorununa, daha yüksek faiz hadleriyle cevap verebileceği imasında bulundu. Zira Banka, "İstikrar Pakti"nin temelinde yatan mantığı güdüyor: tek para biriminin kullanıldığı, ancak tek bir hükümetin olmadığı bir bölgede, ulusal bütçe açıklarının kontrol altında tutulabilmesi için, güçlü ve uygulama kabiliyeti olan kurallar bulunması gerekir ve bunlar etkin şekilde yürürlükte olmalıdır. Aksi halde bu durumun alternatifi ahlaki tehlike (moral hazard) riski olacaktır ki, bu durumda müsrif bir hükümet, davranışının sonuçlarının daha zayıf bir para birimi ve yükselen faiz hadleri olarak ortaya çıkacak olduğunun bilincinde olmasına rağmen, bu sonuçların tüm üye ülkeler tarafından paylaşılacağını bilerek, düşüncesizce para harcama eğilimi içinde olabilecektir.

Paktın öngördüğü cezai yaptırımların büyük olasılıkla hiçbir zaman uygulamaya konulmayacağını

bilincinde olan ve bu nedenle yüzde 3'lük bütçe açığı tavanını aşan ülkelerin sayısı giderek yükseliyor. Halen Euro Bölgesi içinde yer alan 12 ülkeden 5'i bu sınırı aşmış durumda bulunuyor. Kuralı en kötü şekilde ihlal eden ülke ise Yunanistan. Bu ülke Mart ayı sonunda yaptığı bir açıklamayla 2004 yılında bütçe açığının GSYİH'ya olan oranının yüzde 6'yı aşmış olduğunu açıkladı. Finansal piyasaların Avrupa'daki bu bütçe disiplini eksikliği sorununa tepki vermesi uzunca bir süredir bekleniliyor. Ancak onlar halen ABD'nin ikiz açıkları (bütçe ve cari işlemler hesabı) ile daha çok meşgul oldukları izlenimi veriyorlar.

Cezai yaptırımları iyi tanımlanmış ve etkin biçimde uygulanan bir "İstikrar ve Büyüme Pakti" özellikle uzun dönemde getireceği faydalar açısından kritik bir önem taşıyor. Giderek yaşanan Avrupa nüfusu, önümüzdeki otuz yıllık dönemde emekli maaş ödemeleri ve sağlık için yapılacak harcamaların çığ gibi büyümesi anlamına geliyor. Eğer bazı hükümetler bugün bile bütçelerini denkleştiremiyor iseler, gelecekte nasıl denkleştirecekler?

Diğer taraftan Maliye Bakanları tarafından, Paktın bütçe açığı/GSYİH oranı için öngördüğü yüzde 3'lük tavanda gerçekleştirilen yumuşama, halen Euro Bölgesi üyesi olmayan AB üyelerini

de kapsamına alıyor. Daha da önemlisi emeklilik sistemlerini reforma tabi tutan üye ülkelerin, bu amaçla katlandıkları harcamaları önümüzdeki beş yıllık sürede hesaplamalar içine katmaları imkanı getiriliyor. 2004 yılından başlamak suretiyle her yıl yüzde 20 oranında küçülecek şekilde emeklilik sistemi reformu için yapılan harcamalar açığın hesaplanmasında dikkate alınmayacak. Bu olanak özellikle Polonya için önem taşıyor. Zira bu ülkede emeklilik ödemelerinin maliyetinin GSYİH'nın yüzde 1.5' ile yüzde 1.9'u arasında bulunduğu tahmin ediliyor.

Emeklilik rejimi reform çalışmalarına 1997 yılında başlamış olan Macaristan da getirilen bu yeni hükümlerden istifade ediyor. Bu şekilde emeklilik reformu için yapılan harcamaların bütçe açığı hesabında dikkate alınmaması suretiyle, Macaristan'ın 2005 yılı için öngörülen yüzde 4.7 düzeyindeki bütçe açığı/GSYİH oranının bir puan kadar düşeceği tahmin ediliyor.

İstikrar ve Büyüme Paktında yapılan değişiklikler, Birliğe yeni üye olan ülkelerin Euro Bölgesine üye olmalarını öne çekme olanağı da yaratıyor. Örneğin Slovakya Euro'yu planlanandan bir yıl önce benimseme olanağına kavuşmuş olacak.

TV'lerin aylık reklam geliri 2.2 milyar dolar

Ekonominin önemli göstergelerinden birini de reklam sektöründe yaşanan gelişmeler oluşturuyor. Ekonomideki canlanmaya paralel olarak reklamlarda artış yaşanıyor. Yılın ilk iki ayı için 15 TV kanalında yapılan reklam ölçümlemesine göre, 35 farklı sektörden 828 farklı marka, toplam 350.330 adet reklam yayımladı ve TV kanalları için yaklaşık dört buçuk milyar dolarlık bir değer oluşturdu.

Bir ülke ekonomisinin en önemli göstergelerinden biridir reklamlar. Ayrılan bütçeler, reklam veren sektörlerin çokluğu, reklamların nasıl dağılım gösterdiği, toplam yayın süresine oranları, o ülkenin ekonomisi hatta yaşantısı hakkında fikir verir

Medya Takip Merkezi, Ocak-Şubat 2005 dönemini kapsayan bir TV reklam ölçümlemesi gerçekleştirdi. Ölçümleme sonuçlarına göre, iki aylık süreçte 15 TV kanalında toplam 350.330 adet; advertorial, bant ve kuşak reklam yayımlandı. Bu reklamlar ekranlarda yaklaşık 2.466 saat yer alırken, TV kanalları için oluşturdukları ekonomik değer ise 4.434 milyon dolara ulaştı.

35 farklı sektörün reklam verdiği TV kanallarında toplam 828 farklı markanın reklamları yer aldı. TV reklamlarının yüzde 28'i gıda sektörüne ait olurken, yüzde 10'luk dilimi "yayıncılık", yüzde 8'i "ev temizlik ürünleri", yüzde 7'si "kozmetik" ve yüzde 6'sı "mobilya" sektörü reklamlarından oluştu.

Ocak-Şubat aylarında ekranlarda reklam filmlerini en sık izlediğimiz marka, kısa ama sık reklam yayım

lama stratejisini yıllardır devam ettiren Dardanel markası oldu.

Avea'nın sektöre girişiyle pazarda güçlü bir rakip edinen 'Turkcell' ise, 2005'in ilk iki ayında reklama en büyük yatırım yapan marka özelliğine ulaşırken, onu ikinci sırada 'Arçelik' ve üçüncü sırada 'İstikbal' izledi.

Medya Takip Merkezi araştırma

sonuçlarına göre, reklam verenler geçtiğimiz sene olduğu gibi bu senenin ilk iki ayında da en çok "yerli diziler"e reklam verdiler. İkinci sırada "haber" bültenleri yer alırken, üçüncü sıraya "çocuk" ve dördüncü sıraya ise "spor" programları yerleşti. Ocak-Şubat aylarında reklamvereninin en çok tercih ettiği TV kanalı STV olurken, onu Show TV ve Kanal D izledi.

Reklamvereninin en çok tercih ettiği ilk 10 TV kanalı:

No	TV Kanalı	Adet	Süre(sn)	Reklam Değeri (USD)
1	STV	40.827	1.037.273	364.043.965
2	SHOW TV	39.045	878.065	929.020.070
3	KANAL D	34.431	780.450	611.093.717
4	KANAL 7	33.898	755.256	394.155.881
5	ATV	30.866	985.722	761.469.616
6	TGRT	30.008	1.192.245	607.356.341
7	STAR	29.036	745.975	520.192.740
8	CNBC-E	21.560	483.567	53.283.771
9	NTV	20.734	424.149	51.694.167
10	TV 8	20.060	415.782	37.923.206

Not: Reklam harcamaları, kanalların reklam fiyat listeleri üzerinden yapılmıştır KDV, özel anlaşma ve indirimleri içermez.

Petrolün önlenemeyen yükselişi

Petrol fiyatları 40-60 dolar aralığındaki yerini sağlamlaştırmaya başladı. Arz ve talep kaynaklı gelişmeler bu aralığın uzun süre korunacağına gösteriyor. Çin ve ABD'nin petrol talebinin yüksekliği ve bu seviyenin artarak devam edeceği beklentisi, fiyatların yüksek seviyelerini korumasına yardımcı oluyor.

Dünyanın en önemli enerji kaynağı olma özelliğini uzun yıllar koruması beklenen petrol, global ekonomi üzerindeki önemli etkisi nedeniyle finans piyasalarının yakından takip ettiği konular arasındadır. Garanti Bankası Kredi Analiz ve Yurtdışı Koordinasyon Yetkilisi Emre Kozlu tarafından yapılan araştırma fiyatların düşme beklentisinin gerçekçi olmadığı yönünde. Kozlu'ya göre; 2004 yılında özellikle global büyümenin yarattığı taleple ciddi artış gösteren petrol fiyatları son dönemde yine yüksek bir ivme kazanıp 2005 Mart ayında varil başına 57 dolar seviyesini test ederek tüm dikkatleri üzerine toplamıştır. Petrol fiyatlarındaki artışlar özellikle enerji ithalatına bağımlılığı yüksek ülkelerde enflasyon artışına sebep olarak ekonomik büyümeyi olumsuz etkileyebilmektedir.

ABD'nin son dönemde faizleri yükseltmesinin temel sebeplerinden biri olan enflasyondaki artışın arkasında petrol fiyatlarının da önemli rolü bulunmaktadır.

Çin ve ABD talebi sürüklüyor...

Petrol fiyatlarının ileride nasıl yön izleyeceğini öngörebilmek için öncelikle talebin nasıl şekillenebileceğini görmek gerekmektedir. 2004 yılında dünya ekonomisi toplamda yüzde 5 büyürken petrol talebi bir önceki yıla göre yüzde 3.3 artarak 82.1 mb/d (milyon varil/gün) seviyesinde gerçekleşmiştir. 1976'dan beri en yüksek seviyede gerçekleşen bu talep artışının başlıca aktörleri ise Çin, ABD ve yüksek büyüme gösteren OECD-dışı Asya ekonomileridir. Dünya petrol talebinin yüzde 8'ini oluşturan Çin, son 3 yılda görülen talep artışının neredeyse üçte birinin kaynağı durumundadır. Çin'in 3 ka-

tı petrol tüketen ABD ise Çin'in ancak yarısı kadar talep artışı yaratmıştır.

Çin'de 2005 yılında büyümenin yine yüzde 8'in üzerinde gerçekleşmesi beklenmektedir. Öte yandan ABD'de 2005'in ilk aylarında görülen tüketim ve yatırım harcamaları artışı, yılın ilk çeyreği için büyümenin yüzde 4'e ulaşabileceğini göstermiştir. Bu iki ülkedeki büyüme trendinin bu şekilde sürmesi durumunda petrol talebinin bu yıl da artış göstereceği düşünülmektedir. Ayrıca Latin Amerika, Asya'da Çin haricindeki OECD-dışı ülkeler ve Ortadoğu ülkelerinin petrol talebinin de 2005'de artışı desteklemesi beklentiler arasındadır. Uluslararası Enerji Ajansı'nın (IEA) tahmini petrol talebinin 2005'de yüzde 1.5 artış göstereceği yönündedir. Kısaca, talep tarafında bir gevşeme beklenmeyip, kısık mevsiminin

BİLANÇO

2004'e kıyasla daha sert geçmesi durumunda beklentilerin ötesinde talep artışı da söz konusu olabilecektir.

Büyük fonların fiyatlara etkisi...

Son aylarda petrol fiyatlarındaki artışı destekleyen unsurlar arasında arz-talep dengesinin yanısıra spekülasyon fon hareketleri de önemli paya sahipti. Zayıf dolar kuru ve talep artışı sonucu petrol fiyatlarının yükseleceğini bekleyen yatırım fonları vadeli işlemler piyasalarında ciddi ölçüde kapalı pozisyon taşımaktaydılar. Fiyatları yukarı taşıyan bu alımlar FED'in son faiz artırımını ve yüksek çıkan enflasyon ve rileri sonrasında tersine dönmüş, fonlar emtia piyasasındaki pozisyonlarını azaltmaya yönelmişlerdir. Bu da son günlerde petrol fiyatlarında kısmi bir fiyat düşüşüne sebep olmuştur. Ayrıca ABD'deki ham petrol stoklarının son haftalarda artarak 309 milyon varile ulaşması da fiyatlardaki kısmi düşüşü desteklemiştir. Buna karşılık, ikinci çeyrek mevsimsel olarak talebin düşük olduğu bir dönem olduğundan stoklardaki bu artış aslında normal karşılanması gereken bir olgudur. Esas bakılması gereken gösterge ise mevcut stokların gelecekteki talebe göre konumunun ne olduğudur. ABD'de ham petrol stokları 20 günlük talebi karşılayacak düzeye ulaşmış fakat buradan tekrar düşüşe geçmiştir. Fonların petrol piyasalarına yakın gelecekteki ilgisini belirleyecek temel faktörler arz-talep dengelerinin yanısıra, ABD'deki faiz, enflasyon gibi makroekonomik göstergeler olacaktır.

OPEC stratejisinde önemli değişiklik...

Petrol piyasalarında arz tarafında yaşanmakta olan gelişmeler de en az talep tarafındakiler kadar ilgi çekicidir. Dünyanın en büyük petrol üreticisi olan Suudi Arabistan'ın petrol bakanı yaptığı açıklamada yüksek petrol fiyatlarının son dönemlerde talebi azaltıcı veya global ekonomik büyümeyi durdurucu bir etki yaratmadığını belirterek 2005'in geri kalanında da fiyatların 40-50 dolar bandında gerçekleşmesini öngörmüştür. OPEC içinde en önemli yere sahip olan Suudi Arabistan tarafından yapılan bu açıklama geçmiş dönemlerde uygulanan fiyat politikasından bir değişiklik temsil etmektedir.

OPEC 2000-2004 yılları arasında 22-28 dolar fiyat aralığını hedef olarak benimsemekteydi. Suudi Arabistan da 1980'li yıllardaki pazar payı kaybı tecrübesini öne sürerek fiyatların normal seviyelerde korunmasını savunmaktaydı. Son yapılan açıklama, OPEC üyelerinin artık yüksek fiyat korkusu kalmadığını göstermesi açısından önem arz etmektedir. Bu da OPEC'in kota politikasının önümüzdeki dönemde kendi iç dinamiklerden çok dış baskılarla şekilleneceğini düşündürmektedir. Zira 2005 Mart ayında İran'da yapılan dönemsel OPEC toplantıları sonunda global petrol arzının yeterli seviyelerde olduğu savunulmuş, buna karşılık yakın vadede gerçekleşebilecek olumsuz gelişmelerin etkisini azaltmak için üretim tavanını 500 bin mb/d artırarak 27.5 mb/d'ye yükseltme kararı alınmıştır. Ayrıca OPEC Başkanı'na bir sonraki dönemsel toplantıya ka-

dar gerektiği takdirde bu tavanı 500 bin mb/d daha artırma yetkisi tanınmıştır. Önceki senelerde OPEC ikinci çeyrekteki talep düşüşünü gerekçe göstererek birinci çeyreğin sonunda kotaları düşürmekteydi. Yapılan açıklamalar OPEC'in yüksek fiyatlardan olabileceği gelir elde etme ile piyasadaki olası ani hareketlerin negatif etkilerini azaltma amaçları arasında hassas bir denge gözettiğini göstermektedir. Topluluk ayrıca piyasadaki gelişmeleri yakından değerlendirebilmek için 2005 Haziran ayında Viyana'daki merkezinde olağandışı bir toplantı yapılmasını kararlaştırılmıştır.

Jeopolitik gelişmeler...

Petrol fiyatları 2005 yılında da jeopolitik gelişmelerden yakından etkilenecektir. Irak'ta hükümetin kurulması sonrasında iç güvenlik alanında yaşanacak gelişmeler ülkenin petrol arzı açısından önem taşımaktadır. Ayrıca Petrol Bakanlığı ile yabancı petrol şirketleri arasında yapılan anlaşmalar da ülkenin petrol üretim kapasitesinin geliştirilmesini destekleyecektir. Her halükarda şu anda 1.8 mb/d seviyesinde üretim yapan Irak'ın petrol kapasitesinin 2007 yılına kadar 2.5 mb/d'nin üstüne çıkması çok zor görünmektedir. Öte yandan Çin ve Hindistan'ın petrol kaynaklarını güvenceye almak için Ortadoğu ülkeleri ve Rusya ile yakınlaşma çabalarının sürmesi beklenmekte olup, Ortadoğu ülkelerindeki güvenlik koşulları ve ABD-İran ilişkileri de petrol piyasalarının yakından takip edilecek konular arasında yer almaya devam edecektir.

Haftada 35 saat

Çalışma saatlerinin düşürülerek işsizliğin azaltılması amacıyla Fransa'da yakın geçmişte atılan adımlar başarısızlıkla sonuçlandı. Hem çalışanlar hem de işsizler uygulamayla birlikte büyük sorunlarla karşılaştılar. Fransa yeniden çalışma yaşamını düzenleme çalışmalarına girdi.

Çalışma saatlerinin düşürülmesinin, yüksek işsizliğe karşı verilen savaşın ayrılmaz bir parçası olduğu fikri, özellikle de Avrupa'da oldukça çelişkili bir konudur. 1990'ların ikinci yarısında, Fransız hükümetinin istihdam alanındaki temel çıkış noktası idi.

2000 yılında 35 saatlik haftalık çalışma saatinin yasaya konulması, özellikle işveren örgütleri, işçi sendikaları ve hükümet arasında, şiddetli tartışmalara neden olan uzun bir sürecin ürünüydü.

Diğer OECD ülkelerinden hiçbiri, Fransa'nın istihdamı artırmak ve işsizliği azaltmak amacıyla, çalışma saatlerinin yasal olarak azaltma yolunu seçmedi.

Aynı zamanda, Fransa'daki 35

saatlik haftalık çalışma saati konusundaki tartışmalarda geçmiş değil. 35 saat uygulamasını getiren yasa, yakın zamanda pek çok önemli hususta kolaylık getirdi ve Fransız parlamentosunun bir komisyonu tarafından yakın zamanda sunulan bir rapor, yasada daha fazla esneklik önererek, tartışmalarda şiddeti artırdı.

Burada içeriğin ve hedeflerin hatırlatılması yararlı olacaktır 35 saatlik haftalık çalışmanın doğuşu, firmalara iş paylaşımı yoluyla, yeni işler yaratma ya da mevcutları koruma amacıyla büyük mali teşvikler öneren kanun tasarısı (loi de Robien diye adlandırılan) ile 1996 yılına uzanmaktadır. Bu süreç, işsizlik oranının yüzde 12'e ulaştığı, bir yüksek ve sürekli işsizlik ortamında başlatıldı. Asıl amaç, istihdamı

artırmaktı, ancak çalışma şartlarının iyileştirilmesi ve işle aile yaşantısı arasında uzlaşmanın sağlanması da amaçlar arasında bulunmaktaydı.

1998 yılında, birinci loi Aubry olarak anılan yasa tasarısının geçmesiyle daha fazla karşıtlık ve tartışma tetiklendi. Pek çok uygulama detayının, işverenler ve sendikalar arasındaki toplu iş sözleşmelerine bırakılırken, 1 Ocak 2000 itibarıyla yasal haftalık çalışma saatinin 39'dan 35'e düşürüldü. İkinci loi Aubry yasa tasarısı, 2000 yılında geçti. Yeni yasadaki hükümlerin çoğu, geçen iki yılda gerçekleştirilen müzakerelere dayanıyordu ve hem şirketler hem de çalışanlar için yeni garantiler getiriyordu. Özellikle, şirketlerin ihtiyaçlarına göre, çalışma saatlerinin es-

BİLANÇO

neklğinde fazlasıyla seçenек sundu.

Yeni yasaya göre, herhangi bir yılda, ortalama haftalık çalışma saati 35 saat olmak zorunda, fakat şirketler yıl boyunca, bu ortalamaya uydukları sürece, yüksek ve düşük faaliyet periyotları düzenleyebilirler. Sonuç olarak, şirketler çalışma haftalarını, faaliyetlerdeki dalgalanmalara göre ayarlayabilirler. Yasa, çalışma saatlerinde toplu bir uzlaşma olduğu sürece, işverenlerin sosyal güvenlik katkılarında indirimini devreye soktu. Son olarak, yeni yasa, çalışanların kısalan çalışma saatleri nedeniyle reel gelirlerindeki düşüş, engellemek için çalışanların yasal asgari ücret kazançlarına garanti sağladı.

Bu reformlar, çalışma saatlerinde daha fazla düşüşe neden olacak mı? Zaten, 30 yıldan fazla süredir, hem üretimde hem de yarı-zamanlı işlerin sayısında (bunların çoğu, iş piyasasına gi-

ren kadın sayısındaki artışla alakalıdır) artışın yansımalarıyla, OECD ülkelerinin çoğunda, çalışma saatlerinde azalma yaşandı. Fakat Fransa, özellikle ani düşüşle göze çarptı.

Bugün, Fransa'daki çalışan başına düşen yıllık çalışma saati, AB ortalamasının yüzde 8 altındadır ve OECD bölgesindeki en dü-

şükler arasındadır. Bu fark; Fransa ile Kanada karşılaştırıldığında yüzde 17'ye ve Amerika, Japonya, Avustralya ya da Yeni Zelanda ile karşılaştırıldığında yüzde 20'ye ulaşmaktadır. 1970'lerdeki, çalışan başına düşen yıllık ça-

alışma saatinin OECD bölgesi genelinde neredeyse belirleyici olduğu zamanlardan çok farklı. Fransa, geçen on yıl içinde, özellikle de haftada 35 saatin etkilerinin bir yansıması olarak, yıllık çalışılan saatte kaydedilen en sert düşüşlerden birini de kaydetti.

Fransa'daki çalışma saatlerindeki son eğilim eğer bir şekilde istisna ise, bunu tetiklemiş olan durum aynı şekilde pekala olacaktır. Aslında, diğer OECD ülkeleri ekonomiyi genişletme bazında çalışma saatlerinin azaltma yönünde adımlar atarken, örneğin Hollanda'nın 1980'lerin başında ve Almanya'nın 1980'lerin ikinci yarısında yaptığı gibi, bu girişimler nadiren, yasama kanalıyla resmi olarak başlatılmıştır. Pek çok yerde,

doğrudan hükümet müdahalesi olmadan, durum bazında sosyal taraflar arasındaki müzakereler sonucunda olmuştur.

© OECD Observer, No.244, Eylül 2004

TÜFE: 0,26 ÜFE:1,26

Mart ayında Tüketici Fiyatları Genel Endeksi bir önceki aya göre yüzde 0,26, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 0,83, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 7,94 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 8,40 artış gösterdi. Mart ayında endekste yer alan toplam 423 maddeden; 53 maddenin ortalama fiyatlarında değişim olmazken, 207 maddenin ortalama fiyatlarında artış, 163 maddenin ortalama fiyatlarında ise düşüş gerçekleşti. Bir önceki aya göre en yüksek artış lokanta ve otellerde gözlenirken, giyim ve ayakkabı grubunda düşüş yaşandı.

Mart ayında Üretici Fiyatları Genel Endeksinde bir önceki aya göre yüzde 1,26 artış gerçekleşirken, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 0,96 düşüş, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 11,33 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 15,03 artış gerçekleşti. Mart ayında endekste yer alan 751 maddeden 185 maddenin ortalama fiyatlarında değişim olmazken, 268 maddenin ortalama fiyatlarında artış, 298 maddenin ortalama fiyatlarında ise düşüş gerçekleşti. İmalat sanayiinde yüzde 1,54'lük artış yaşandı. En yüksek artış ise balıkçılık alt sektöründe görüldü.

ÜFE	MART 2005 (2003=100)	MART 2004 (1994=100)
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	1,26	2,10
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	0,96	6,50
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	11,33	7,97
(01.04.2004-31.3.2005) - (01.04.2003-31.3.2004) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	15,03	19,18

TÜFE	MART 2005 (2003=100)	MART 2004 (1994=100)
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	0,26	0,89
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	0,83	2,19
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	7,94	11,83
(01.04.2004-31.3.2005) - (01.04.2003-31.3.2004) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	8,40	21,67

		2005			2004								
		Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
ÜFE	Bir önceki aya göre değişim	-0,41	0,11	1,26	2,65	-0,03	-1,05	-1,52	0,79	1,85	3,23	0,75	0,13
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	-0,41	-0,30	0,96	9,33	9,29	8,14	6,50	7,33	9,31	12,84	13,69	13,84
TÜFE	Bir önceki aya göre değişim	0,55	0,02	0,26	0,59	0,38	-0,13	0,22	0,58	0,94	2,22	1,54	0,45
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	0,55	0,57	0,83	2,79	3,18	3,05	3,28	3,87	4,85	7,18	8,83	9,32

Dünya ekonomisi

ABD'nin cari açık sarsıntısı

Amerika Birleşik Devletlerinde 666 milyon dolarlık rekor cari açık dünya ekonomilerinde de olumsuz etki yarattı. ABD'de faiz oranların da artış beklentisi ülkeye sermaye girişini hızlandırdı. ABD Merkez Bankası, bütçe açıklarının çözülemez yolda olduğunu açıkladı.

Küresel ekonominin lideri ABD beklentilerin üzerinde gerçekleştiği cari açıkla yeni bir rekora imza attı. ABD'nin cari açığı 2004 yılında yüzde 25 artarak 666 milyar dolara çıktı. Cari açığın rekor seviyelerde seyretmesi doların uluslararası piyasalarda son üç yılın en düşük düzeyde seyretmesine neden oluyor. Dolar; 2004 yılında sanayileşmiş yedi ülkenin para birimleri karşısında yüzde 8 değer kaybetti.

ABD Merkez Bankası cari açığın, ciddi bir finansal kriz yaratmayacağını açıkladı. Ancak, ABD Merkez Bankası bütçe açıklığından endişe duyduğu açıklamasında bulundu. ABD'nin büt-

çe açığı Şubat'ta 114 milyar dolarla rekor kırdı.

ABD'de 2008 yılında emekli sayısında büyük artış olması bekleniyor. Bunun bütçe açıklarının taşınamaz boyutlara ulaştıracağı tahmini yapılıyor. Merkez Bankası, emeklilik yaşının yükseltilmesi, mevcut vergi oranlarının yükseltilmesi gerektiği uyarısında bulundu. Aksi takdirde bütçe açıklığının sürdürülemez bir yolda olduğu uyarısı yaptı.

ABD'nin cari açığı nasıl finanse edeceği yönündeki endişelerine hızlanan sermaye girişi cevap oldu. Net sermaye girişi Ocak ayında beklentilerin üzerinde gerçekleşti. ABD Hazine Ba-

kanlığı, Kasım ayında 89.3 milyon dolar, Aralık'ta 60.7 milyon dolar olan net sermaye girişinin Ocak'ta 91.5 milyon dolara çıktığını açıkladı.

Avrupa ekonomisi

Avrupa Merkez Bankası'ndan faiz artırımı sinyali geldi. Avrupa Merkez Bankası enflasyonist beklentilerin artması durumunda faiz artırımına gidilebileceğini açıkladı.

Avrupa Birliği'nin bütçe açıkları kuralına ilişkin anlaşma sağlayamadı. Almanya'nın son üç yıldır GSMH'sinin bütçe açıklarına oranı yüzde üç seviyesini aşıyordu.

Almanya güçlü eurodan zarar görmeye başladı. Güçlü euro nedeniyle ihracatı zarar gören Almanya iç pazarını da bir türlü istenilen seviyeye çıkaramamasından dolayı iflas rekoru yaşadı. Almanya'da 17.4 artan bireyler dahil toplam iflaslar, 118 bin 274 ile tarihinin en yüksek seviyesine ulaştı.

AB'nin en büyük ekonomisi niteliğindeki Almanya'da Başbakan Schröder işsizliğin azaltılması için yeni bir önlemler paketi açıkladı. Ülkede işsizlik savaşının en yüksek düzeyine çıktı. Yüzde 12.6 olan işsizlik oranını düşürmek için gerçekleştirecek önlemler arasında, kurumlar vergisi oranının düşürülmesi, küçük işletmelere kredi desteği sağlanması, hantal federal yönetim yapısının reforma tabi tutulması gibi tedbirler yer alıyor. Kurumlar vergisi oranının yüzde 25'ten yüzde 19'a çekilmesi öngörülüyor.

Arjantin

Arjantin, 2004 yılında yüzde 9.1 oranında büyüyerek son 12 yılın en yüksek büyümesini gerçekleştirdi. Artan tüketim harcama-

ları ve özel sektör yatırımları büyümede etkili oldu. Büyümede önemli bir paya sahip olan özel sektör yatırımları 2004 yılı genelinde yüzde 34.5 artış gerçekleştirdi. Hızlı büyümeye karşın uzmanlar, ekonominin iki çeyrek sonrasında durgunluk öncesine dönebileceğini belirtiyorlar.

Çin

Çin para birimi yuanın değerinin artırılması yönünde uluslararası kamuoyunun baskılarına Çin çalışmalar sürüyor yanıtı verdi. Çin Başbakanı kur reformu konusunda temkinli davranacaklarını açıkladı. IMF, Çin ekonomisinin güçlü bir konumda bulunduğunu ve vakit geçirmeden kur reformunu gerçekleştirmesi gerektiğini açıkladı.

Dünyanın en hızlı büyüyen eko-

nomisine sahip Çin, ekonomiyi frenlemeye yönelik önlemlere karşılık yeniden ısınma işareti vermeye başladı.

Çin'de enflasyon ve sanayi üretimi verilerinin ardından, açıklanan durağan varlık yatırımları verisi de ekonominin yeniden ısınmaya başladığını gösterdi.

Ülkede yılın ilk iki ayında durağan varlık yatırımları geçen yılın aynı dönemine göre, beklentilerin üzerinde yüzde 24,5 artış gösterdi.

Yüzde 24.5 düzeyindeki artış, son bir yıldır kaydedilen düşüş trendini de bozuyor.

Dünya Bankası

ABD Başkanı Bush, Irak'ın işgalini planlayan isimlerin başında gelen Savunma Bakan Yardımcısı Paul Woltowitz'i Dünya Bankası Başkanlığı görevine aday gösterdi.

Dünya Bankası Yönetim Kurulu'nun Avrupalı üyeleri, başkanlık için önerilen Woltowitz'le ayrı bir değerlendirme yaptı. Avrupalı üyeler, Woltowitz'i başkanlık için destekleme kararı aldılar.

Bütçe Gerçekleşmeleri

Bazı Konsolide Bütçe Gelirleri Kümülatif Gerçekleşmeleri	Ocak - Şubat (Milyon YTL)			2005 Yılı Bütçe Hedefi
	2004	2005	Artış (yüzde)	
Gelirler	14.040	19.067	26.3	126.490
Genel Bütçe Gelirleri	13.700	18.616	26.4	124.330
Vergi Gelirleri	11.893	15.145	21.4	106.617
Gelir, Kar ve Ser. Kazanç üzerinden Alınan Vergiler	3.907	4.871	19.7	26.408
Gelir Vergisi	2.078	2.532	17.9	18.413
Gelir Vergisi Terkifatı	1.857	2.272	18.2	
Kurumlar Vergisi	1.829	2.340	21.8	7.995
KVK Göre Alınan Geçici Vergi	1.755	2.312	24.0	
Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	248	314	21.0	1.267
Motorlu Taşıtlar Vergisi	375	808	53.5	2.100
Dahilde Mal ve Hizmetlerden Alınan Vergiler	5.338	6.982	23.5	53.586
Dahilde Alınan KDV	1.477	1.467	-0.68	13.825
Özel Tüketim Vergisi	3.186	4.195	24.0	36.562
Banka ve Sigorta Muameleleri Vergileri	244	309	21.0	1.187
Mal ve Hizmetlerden Alınan Diğer Vergiler	300	512	41.4	3.099
Dış Ticarettten Alınan Vergiler	1.975	2.305	14.3	20.314
İthalat Vergileri	1.841	2.111	12.7	18.699
Vergi Dışı Gelirler	1.605	3.005	46.5	17.238
Katma Bütçe Gelirleri	340	451	24.6	2.160
Harcamalar	20.575	20.363	-1.04	155.628

EKONOMİK VERİLER

	2004	2003	2002	2001	2000	1999
GSMH (Cari fiyatlarla Trilyon TL)	428.932	356.681	275.032	176.484	125.596	78.283
GSMH (milyon dolar)	299.475	239.235	179.898	145.693	200.002	185.267
GSMH (Değişim Hızı 1987 fiyatlarıyla %)	9.9	5.9	7.9	-9.5	6.3	-6.1
Kişi başına GSMH (ABD Doları)	4.172	3.383	2.598	2.123	2.965	2.879
Üretim Endeksi	119.7	109.0	100.5	92.1	101	95.6
Toplam İhracat (Milyon/Dolar)	62.774	46.877	35.081	31.334	27.775	26.587
Toplam İthalat (Milyon/Dolar)	97.161	68.734	50.832	41.399	54.503	40.671
Dış Ticaret Dengesi (Milyon/Dolar)	-34.388	-21.856	-15.751	-10.065	-26.728	-14.084
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı %	64.6	68.2	69.0	75.7	51.0	65.4
İşsizlik Oranı (%)	10.3	10.5	10.6	8.5	6.6	7.7
İç Borç Stoku (Trilyon TL)	224.483	194.387	149.869	122.157	36.421	23.005
Dış Borç Stoku (Milyon/Dolar Yeni Tanım)	153.160	145.805	130.353	895	118.802	103.025
Konsolide Bütçe Dış Borç Stoku (Milyon/Dolar)	68.400	63.408	56.830	38.760	39.522	34.580
Cari İşlemler Dengesi (Milyon/Dolar)	-15.573	-6.808	-1.789	3.390	-9.819	-1.360

(Bin YTL)	2005		2004		2003
	11 Mart	4 Mart	31 Aralık	12 Mart	26 Aralık
Emisyon	14.424.028	14.421.306	13.465.237	12.212.415	10.844.508
Para Arzı					
- M1	28.583.370	28.016.754	29.469.070	21.554.805	21.564.149
- M2	110.755.694	109.574.954	109.344.449	90.921.051	80.922.936
- M3	118.444.348	118.594.291	116.597.637	97.311.779	86.565.043
Yurtiçi Kaynaklı YTL Mevduat	104.143.648	102.200.980	103.240.239	85.002.787	75.677.074
- Vadeli Tasarruf	69.634.481	69.519.445	66.705.794	59.682.231	50.174.043
- Vadesiz Tasarruf	7.814.632	7.601.457	8.348.626	5.340.863	5.853.366
- Vadeli Ticari	12.537.843	12.038.755	13.169.585	9.684.015	9.184.744
- Vadesiz Ticari	7.242.272	6.909.398	8.671.897	5.246.958	5.580.690
- Resmi Mevduat	6.914.420	6.131.925	6.344.337	5.048.720	4.884.231
Kredi Stoku	85.224.415	84.372.361	82.514.275	56.020.915	51.748.279
- Tüm Banka Kredileri	84.931.191	84.079.137	82.211.975	55.763.897	51.748.279
- M.B. Kredileri	293.224	293.224	302.300	0	0
Bank. El. Tah. ve Bono	114.246.780	114.259.410	113.944.740	105.464.636	97.459.504

Mevzuat Değişiklikleri

- 02 Mart 2005** - 2005/8551 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 51 inci Maddesine Göre Uygulanmakta Olan Gecikme Zammı Oranı İle İlgili Karar
- Katma Değer Vergisi Genel Tebliği (Seri No:94)
- 03 Mart 2005** - Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu Genel Tebliği (Sıra No:37)
- Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 291)
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No:346)
- 11 Mart 2005** - Vergi Usul Kanunu Uyarınca Vergi Mükellefleri Tarafından Kullanılan Belgelerin Basım ve Dağıtım Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- 15 Mart 2005** - Tarımsal Ürünlerde İhracat İadesi Yardımlarına İlişkin Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu Tebliği (No:2005/1)
- 18 Mart 2005** - 5308 İş Mahkemeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun
- 5311 İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- 20 Mart 2005** - Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği (Seri No:43)
- 22 Mart 2005** - Vergi Konseyi Yönetmeliği
- 24 Mart 2005** - Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ
- 26 Mart 2005** - Sermaye Piyasası Kanununa Tabi Olan Halka Açık Anonim Ortakların Temettü ve Temettü Avansı Dağıtımında Uyacakları Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: IV, No:35)
- 29 Mart 2005** - Türkiye Muhasebe Standartları Kurulununun 38/2-3 Sayılı Kararı

Vergi Takvimi

- 07.04.2005** - Mart 2005 Dönemi Çeklere Ait Değerli Kağıtlar Vergisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 11.04.2005** - 16-31 Mart Dönemine Ait Noterlerce Yap. Makbuz Karşılığı Öde.Ait Bildirimlerin Verilmesi ve Ödenmesi
- 11.04.2005** - 16-31 Mart Dönemine Ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 15.04.2005** - Mart 2005 Dönemine ait Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Kesintisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 15.04.2005** - Mart 2005 Dönemine Ait Gider Vergilerinin (BSMV) Beyanı ve Ödenmesi
- 15.04.2005** - Mart 2005 Dönemi Özel İletişim Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 15.04.2005** - Mart 2005 Dönemine ait Motorlu Taşıtların İlişkin Özel Tüketim Vergisi (Tescile Tabi Olmayanlar) Beyanı ve Ödenmesi
- 15.04.2005** - Mart 2005 Dönemine ait Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallara İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 15.04.2005** - Mart 2005 Dönemine ait Kolalı Gazoz, Alkollü İçecekler ve Tütün Mamüllerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 15.04.2005** - Kurumlar Vergisi Beyanı
- 20.04.2005** - Mart 2005 Dönemine ait Kurumlar Vergisi Stopajı'nın Beyanı ve Ödenmesi
- 20.04.2005** - Mart 2005 Dönemine Ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Beyanı
- 20.04.2005** - Mart 2005 Dönemine ait Katma Değer Vergisinin Beyanı
- 20.04.2005** - Ocak-Şubat-Mart 2005 Dönemine ait Katma Değer Vergisinin Beyanı
- 20.04.2005** - Ocak-Şubat-Mart 2005 Dönemine Ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Beyanı
- 20.04.2005** - Yarışma ve Çekilişler ile Futbol Müsabakalarına ait Müşterek Bahislerle İlgili Veraset ve İntikal Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 20.04.2005** - Mart 2005 Dönemine ait Damga Vergisinin Beyanı
- 20.04.2005** - İlan ve Reklam Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 25.04.2005** - 1-15 Nisan Dönemine ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 26.04.2005** - Mart 2005 Dönemine ait Damga Vergisinin Ödenmesi
- 26.04.2005** - 1-15 Nisan Dönemine Ait Noterlerce Yap. Makbuz Karşılığı Öde.Ait Bildirimlerin Verilmesi ve Ödenmesi
- 26.04.2005** - Mart 2005 Dönemine Ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Ödemesi
- 26.04.2005** - Ocak-Şubat-Mart 2005 Dönemine Ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Ödemesi
- 26.04.2005** - Mart 2005 Dönemine ait Katma Değer Vergisinin Ödemesi
- 26.04.2005** - Ocak-Şubat-Mart 2005 Dönemine ait Katma Değer Vergisinin Ödemesi

BİLANÇO

Mart 2005 Kronoloji

- 01 Mart** İstanbul'da sahte rakıdan 7 kişi öldü, 28 kişi tedavi altına alındı. Piyasaya sürülen 1248 şişe sahte rakının bulunmasına çalışılıyor.
- 02 Mart** İstanbul ve Bursa'da sahte rakıdan ölenlerin sayısı 19'a çıktı. 30 kişinin tedavisi sürüyor.
- 03 Mart** Hazine Müsteşarlığı 2004 yılı sonu itibarıyla 33.8 katrilyon net borçlanma gerçekleştirildiğini açıkladı.
- 04 Mart** Türkiye, Irak Savaşı'nda görebileceği zarar için ABD'nin tahsis ettiği 1 milyar dolarlık yardımı almadı.
- 05 Mart** Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad, Lübnan'dan kademeli olarak çekileceklerini açıkladı.
- 06 Mart** Dünya Kadınlar günü nedeniyle İstanbul'da izinsiz gösteri yapmak isteyenlere polis cop ve biber gazıyla müdahale etti.
- 07 Mart** Kadınlar günü gösterisinde kadınlara atılan da yaktan dolayı Avrupa Birliği Türkiye'yi kınadı.
- 08 Mart** Çeçen direnişinin lideri Aslan Mushadov Rus birliklerinin düzenlediği bir operasyonla öldürüldü.
- 09 Mart** Başbakan Erdoğan ile CHP lideri Baykal'ın Ermeni soykırımını iddiaları ile ilgili olarak iki ülke tarihçilerinin çalışma önerisini Ermenistan reddetti.
- 10 Mart** SEKA'da işçilerin direnişi sonucu fabrikanın işletme hakkı Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'ne devredildi. İşçiler direnişe son verdi.
- 11 Mart** TÜSİAD, gösteri yapan kadınların polis tarafından dövülmesi olayında polislerin cezalandırılması ve hükümetinde olayın siyasi sorumluluğunu üstlenmesini istedi.
- 12 Mart** Bingöl'de 5,7 büyüklüğünde deprem oldu. Can kaybı olmazken, maddi hasar meydana geldi.
- 13 Mart** İstanbul'da LPG yüklü tankerleri taşıyan ro-ro gemisi battı. Denizde sürüklenen 7 tanker güçlkle kontrol altına alındı.
- 14 Mart** Anayasa Mahkemesi, CHP'nin başvurusuyla yabancılara taşınmaz mal satışını düzenleyen yasa madde sini iptal etti.
- 15 Mart** AKP'nin yoğun kulis yaptığı İstanbul Ticaret Odası seçimlerini AKP İstanbul İl Başkan Yardımcısı Murat Yalçıntaş kazandı.
- 16 Mart** AB' savaş suçlusı generali Lahey'e teslim etmeyen Hırvatistan'la üyelik müzakerelerini süresiz ertelendi.
- 17 Mart** Sivas'ta meydana gelen heyelanda 24 ev toprak altında kaldı, 17 kişi kayıp.
- 18 Mart** Yaptığı açıklamalarla kamuoyunun tepkisini çeken ABD'nin Ankara Büyükelçisi Edelman Türkiye'deki ve ABD Dışişleri Bakanlığı görevinden ayrılma kararı aldı.
- 19 Mart** Amerika'nın Irak'ı işgal etmesinin ikinci yılı dünyanın bir çok kentinde protesto edildi.
- 20 Mart** PKK yandaşları Nevruz kutlamalarında bir çok kentte gösteri düzenledi.
- 21 Mart** Kırgızistan'ın Özbek ağırlıklı güney bölgesinde muhalefet iki kentin yönetimini ele geçirdi.
- 22 Mart** Mersin'deki Nevruz gösterilerinde Türk bayrağına yapılan saldırı Genelkurmay hükümet ve siyasi partiler tarafından sert bir şekilde kınandı.
- 23 Mart** Nevruz kutlamaları sırasında bayrağa saldırdıkları belirtilen iki kişi yakalandı.
- 24 Mart** Kırgızistan'da seçime hile karıştırıldığını öne süren muhalifler, başkent Bişkek'e girerek devlet başkanlığı sarayını ele geçirdi. Devlet Başkanı Askar Akayev Rusya'ya kaçtı.
- 25 Mart** CHP Disiplin Kurulu Şişli Belediye Başkanı Mustafa Sarıgül'ü partiden ihraç etti.
- 26 Mart** Hazine Müsteşarı Çanakçı ekonomik göstergelerde endişe edecek birşey olmadığını söyledi.
- 27 Mart** Petkim'in yüzde 30'unun halka arz yöntemiyle satılmasına karar verildi.
- 28 Mart** Beş milletvekili CHP'den istifa ettiklerini açıkladı.
- 29 Mart** CHP'den istifa eden 5 milletvekili SHP'ye katıldı.
- 30 Mart** AKP'den iki milletvekili istifa etti. AKP'nin Meclis'teki sandalye sayısı 357'ye düştü.
- 31 Mart** 1 Nisan'da yürürlüğe girecek olan TCK'nın yürürlük süresi 2 ay ertelendi.